

ΑΠΟΨΕΙΣ

Μια άλλη ενδιαφέρουσα άποψη για την εισοδηματική και συναλλαγματική πολιτική

Του Κώστα Γεωργουτσάκου*

ΟΙ ΣΚΕΨΕΙΣ που ακολουθούν σκοπό έχουν να προσδιορίσουν τα αίτια που περιορίζουν σήμερα την άσκηση αποτελεσματικής οικονομικής πολιτικής και να εξετάσουν την καταλληλότητα των μέτρων που παίρνονται εδώ κι αρκετό καιρό στη χώρα μας...

Ευθύς εξαρχής πρέπει να τονιστεί ότι οι φορείς της οικονομικής πολιτικής δεν φαίνεται να έχουν αντιληφθεί ότι συγκριτικά μέτρα, που κάτω από άλλες συνθήκες θα ήταν δυνατόν να συμβάλουν στην εκτόνωση της κρίσης...

Η διαπίστωση αυτή είναι πολύ ουσιαστική και σημαίνει ότι για την αντιμετώπιση της κρίσης δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν δραχμολύθρα μέτρα, αλλά απαιτείται μεσοπρόθεσμη (πενταετής τουλάχιστον) και μερικές φορές μακροπρόθεσμη πολιτική για να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα...

Η άσκηση περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής και η αύξηση των έμμεσων φόρων ασφαλώς έχουν τη θέση τους μέσα σε ένα ολοκληρωμένο και ισορροπημένο πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης...

Οι δύο ομάδες

ΣΤΗ ΧΩΡΑ μας υπάρχουν βασικά δύο εισοδηματικές ομάδες. Η πρώτη, στην οποία ο κύριος όγκος αποτελείται από τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους, χαρακτηρίζεται κυρίως από τη διαίτησή της από τους φορείς της οικονομικής πολιτικής...

Η δεύτερη εισοδηματική ομάδα, στην οποία συμμετέχουν όλες σχεδόν οι άλλες κατηγορίες του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, όπως και όλη η παραοικονομία, διαθέτει το 60% του συνολικού εισοδήματος και χαρακτηρίζεται από πλήρη σχεδόν ελευθερία στον προσδιορισμό των αμοιβών της...

Είναι γνωστό ότι στο τρέχον έτος και στο 1991 θα υπάρξει, μικρή έστω, αύξηση του συνολικού πραγματικού εισοδήματος, όπως και ότι το έλλειμμα του δημόσιου τομέα, ως ποσοστό στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν, θα παραμείνει, τουλάχιστον στο 1990, στα ίδια περίπου επίπεδα με εκείνο του 1989...

ΚΑΤΩ απ' αυτές τις συνθήκες και με δεδομένη την αναπαιξία οποιοδήποτε ελέγχου πάνω στη διαμόρφωση των τιμών και των αμοιβών της δεύτερης εισοδηματικής ομάδας, είναι φανερό ότι οποιαδήποτε αντιμετώπιση του πραγματικού εισοδήματος των μισθωτών, όπως αυτή που επιχειρείται σήμερα, δεν σημαίνει τίποτ' άλλο παρά τη μεταφορά πραγματικού εισοδήματος από την εισοδηματική ομάδα των μισθωτών στην εισοδηματική ομάδα που ως κύριο χαρακτηριστικό έχει τη φοροδιαφυγή...

Η διαιώνιση της κρίσης

“ Η άσκηση περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής και η αύξηση των έμμεσων φόρων ασφαλώς έχουν τη θέση τους μέσα σε ένα ολοκληρωμένο και ισορροπημένο πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης. Κάτω όμως από τις σημερινές διαρθρωτικές συνθήκες στη χώρα μας, είναι πιθανόν η εισοδηματική και η φορολογική πολιτική, όπως ασκούνται, όχι μόνον να είναι εντελώς αναποτελεσματικές, αλλά ακόμη και να συντελούν στην επιδείνωση της κρίσης ”

διαφορετικό, εφόσον της προσφέρονται, λόγω των δραστηριοτήτων της, μεγάλες δυνατότητες διαρροής συναλλάγματος στο εξωτερικό, σε περιόδους υψηλής ελλειμματικότητας του ισοζυγίου πληρωμών...

Βασική αιτία για όλες τις αρνητικές παρενέργειες που συνεπάγεται σήμερα η άσκηση περιοριστικής εισοδηματικής πολιτικής - η οποία, όπως προαναφέρθηκε, κάτω από διαφορετικές συνθήκες θα είχε τη θέση της σε ένα ισορροπημένο και κοινωνικά δίκαιο σταθεροποιητικό πρόγραμμα - είναι η απουσία κάθε ελέγχου στη διαμόρφωση όλων των άλλων εισοδημάτων πλην των μισθωτών και η εκτεταμένη και ανεξέλεγκτη φοροδιαφυγή...

Συγκυριακά τα μέτρα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ, η εισοδηματική και η φορολογική (κυρίως έμμεση φορολογία) πολιτική είναι δυνατόν να επηρεάσουν το 40% μόνον του συνολικού εισοδήματος, ενώ το μεγαλύτερο τμήμα του, δηλαδή το 60%, βρίσκεται στο απυρόδμητο της οποίας αποτελεσματικότητας τους. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, θα ήταν τουλάχιστον αφελές να αναμένονται θετικά αποτελέσματα από τα συγκυριακά μέτρα που λαμβάνονται σήμερα στα πλαίσια της εισοδηματικής και φορολογικής πολιτικής...

Τέλος, σχετικά με την ασκούμενη εισοδηματική πολιτική, υπάρχουν και μερικοί που υποστηρίζουν τη θέση ότι η συρρίκνωση του πραγματικού εισοδήματος των μισθωτών θα προκαλέσει τελικά τον περιορισμό των πραγματικών εισοδημάτων και της δαπάνης και των άλλων εισοδηματικών

ομάδων. Δηλαδή, η μείωση του πραγματικού εισοδήματος της ομάδας που διαθέτει το 40% του συνολικού εισοδήματος θα συντελέσει τελικά σε μείωση του πραγματικού εισοδήματος και της δαπάνης και του υπολοίπου 60%. Η άποψη αυτή θυμίζει λιγάκι τις προσδοκίες του Καραγκιόζη, οποίος πίστευε ότι όσο περισσότερο τον δέρνει ο Μπαρμπαγιώργος τόσο μεγαλύτερες ήταν οι πιθανότητες να αρρωστήσει ο τελευταίος και να διακόψει έτσι το σωφρονιστικό του έργο...

Η συναλλαγματική πολιτική που ασκείται αποτελεί μιαν άλλη ανεξήγητη εκδήλωση στα πλαίσια των συγκυριακών μέτρων που λαμβάνονται σήμερα. Ειδικότερα αναφέρομαι στην εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής, η οποία διατηρείται σε πολύ υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με τη πραγματική της αξία...

Σκοπός της εισοδηματικής πολιτικής είναι η μείωση του κατά μονάδα προϊόντος κόστους εργασίας, με τελική επιδίωξη την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των εγχωρίων προϊόντων στις αγορές τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Κι αν ακόμα όμως υπήρχαν οφέλη από την εισοδηματική πολιτική, αυτά θα εξουδετερώνονταν πλήρως από τη πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών που ασκείται σήμερα...

Οι επιδιώξεις και το αποτέλεσμα

ΟΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ της σημερινής πολιτικής συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι βέβαια κατανοητές. Πρώτον, επιδιώκεται η αποφυγή της δημιουργίας υποτιμητικής ψυχολογίας. Δεύτερον, αποφεύγονται οι δυσμενείς επιπτώσεις μιας ταχύτερης διολίσθησης πάνω στο επίπεδο των τιμών και, τρίτον, συγκρατείται το δραχμικό κόστος εξυπηρέτησης του εξωτερικού δημόσιου χρέους...

Η συγκράτηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας σε τεχνικά επίπεδα είναι δυνατόν να γίνει μόνο για ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα. Η υπερτίμηση του νομίσματος που αυτή συνεπάγεται, πέρα από κάποιο όριο δεν θα είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί αργότερα με οποιαδήποτε επιτάχυνση της διολίσθησης και θα απαιτήσει απότομη και ουσιαστική υποτίμηση του, που, καθώς, ως σήμερα δεν έχει γίνει...

Η συνεχώς διευρυνόμενη υπερτίμηση της δραχμής, στα πλαίσια ενός έντονα ελλειμματικού ισοζυγίου, έχει από κάποιο χρονικό σημείο και μετά αντίθετα αποτελέσματα απ' αυτά που προσδοκούν οι εμπνευστές της και, αντί να συγκρατεί, είναι βέβαιο ότι οδηγεί σε υψηλές υποτιμητικές προσδοκίες. Στο μεσοδιάστημα, η υπερτιμημένη δραχμή εννοεί τις εισαγωγές σε βάρος της εγχώριας παραγωγής, η οποία μαστιάζεται και από άλλα μεγάλα προβλήματα, παρεμποδίζει τις εξαγωγές και αναστέλλει την εισαγωγή κεφαλαίων για παραγωγικές και άλλες επενδύσεις...

Με δεδομένα, πρώτον, το έλλειμμα του δημόσιου τομέα και τις πληθωριστικές πιέσεις που αυτό προκαλεί και, δεύτερον, τον εξαιρετικό υψηλό εξωτερικό δανεισμό της χώρας, επιδίωξη της πολιτικής θα έπρεπε να ήταν: μεγαλύτερη διαχείριση των πληθωριστικών πιέσεων προς το εσωτερικό επίπεδο των τιμών και μικρότερη προς το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών, πράγμα που δεν επιτυγχάνεται με την συνεχώς διευρυνόμενη τεχνητή υπερτίμηση της εξωτερικής αξίας της δραχμής. Η τελευταία αυξάνει ουσιαστικά τις ανάγκες νέου εξωτερικού δανεισμού για την κάλυψη του ελλείμματος του ισοζυγίου, σε σύγκριση με αυτές που θα υπήρχαν αν η εξωτερική ισοτιμία της δραχμής διαμορφωνόταν στα φυσιολογικά της επίπεδα...

Εφόσον είναι αναπόφευκτο, για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα, να υπάρχει η βασική πηγή του πληθωρισμού - τα μεγάλα δημόσια έλλειμματα -, είναι τουλάχιστον ακατανόητο να διευρύνονται αδικαιολόγητα οι ανάγκες δανεισμού σε συνάλλαγμα σε μια χώρα που βρίσκεται στα πρόθυρα του εξωτερικού υπερδανεισμού, εξαιτίας μιας άκαθαρτης πολιτικής συναλλαγματικών ισοτιμιών...

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η υπερτιμημένη δραχμή κάνει φθηνή και τη λαθραία εξαγωγή συναλλάγματος, η οποία πρέπει να διευρύνεται υπό την πίεση των αρνητικών πραγματικών επιτοκίων. Με τις σημερινές εξωτερικές ισοτιμίες της δραχμής, οι υπετιμολογήσεις και υποτιμολογήσεις είναι φθηνές. Έτσι, η εισοδηματική ομάδα που δεν ελέγχεται εισοδηματικά και φορολογικά έχει σήμερα και ένα πρόσθετο πλεονέκτημα: μπορεί να βγάλει στο εξωτερικό δραχμές, προερχόμενες από φοροδιαφυγή, σε πολύ συμφέροντες τιμές συναλλάγματος.

* Ο κ. Κώστας Γεωργουτσάκος είναι οικονομολόγος.